

Hangi Durumlarda Ödenen Sigorta Primleri Geri Alınabilir?

Hangi Durumlarda Ödenen Sigorta Primleri Geri Alınabilir SİGORTA PRİM İADE İŞLEMLERİ; Özel veya kamu işverenleri çalıştırdıkları işçi veya memurlar iç...

Hangi Durumlarda Ödenen Sigorta Primleri Geri Alınabilir?

Tarih: 18 Ekim 2021

Hangi Durumlarda Ödenen Sigorta Primleri Geri Alınabilir

ÖZET:

5510 sayılı Kanunun 4/1- (a), (b) ve (c) kapsamında sigortalılık statüsünden kaynaklanan çalışmalardan dolayı sigortalıların ve işverenlerinin ödedikleri sigorta primleri aşağıdaki durumların varlığı halinde geri alınabilir.

1) 5510 sayılı kanunun 4-1/ (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalılar ile 5510 sayılı Kanuna göre ilk defa (c) bendi kapsamında sigortalı olanlardan, herhangi bir nedenle çalıştığı işten ayrılan veya işyerini kapatan ve yaşlılık aylığı bağlanması için gerekli yaş şartını doldurduğu halde malûllük ve yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanamayan sigortalıya, 4/1 (a) ve (c) bentleri kapsamında ise kendi adına bildirilen, (b) bendi kapsamında ise ödediği malûllük,

yaşlılık ve ölüm sigortaları primleri , primin ait olduğu yıldan itibaren yazılı istek tarihine kadar geçen yıllar için, her yılın gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek toptan ödeme şeklinde verilir. Kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası primleri toptan ödeme yoluyla ödenmez ayrıca, sigortalının hizmet borçlanmaları da yaşlılık toptan ödemesine dahil edilmez.

2) [5510 sayılı kanunun](#) 4-1/ (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalılar ile 5510 sayılı Kanuna göre ilk defa (c) bendi kapsamında sigortalı olanlardan ölen sigortalıların hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanamaması durumunda, ölüm tarihi esas alınmak kaydıyla , 4/1 (a) ve (c) bentleri kapsamında ise kendi adına bildirilen, (b) bendi kapsamında ise ödediği malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primleri, sigortalının eşine, çocuklarına, ana ve babasına yine Kanunda belirtilen hisseler oranında paylaştırılarak toptan ödeme şeklinde verilir. Kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası primleri toptan ödeme yoluyla ödenmez, ancak sigortalının sağlığında yapmış olduğu hizmet borçlanmaları hak sahiplerine ödenecek ölüm toptan ödemesine dahil edilir.

3) Sigortalıların aynı sigortalılık haline tâbi olacak şekilde birden fazla işte çalışması nedeniyle SGK'ya ödenen primler toplamı, bu sigortalılık hali için belirlenen prime esas kazanç üst sınırı üzerinden hesaplanacak miktarı aşarsa, aşan kısmın tamamı, sigortalının talebi üzerine en geç talep tarihini takip eden ay içinde hissesi oranında sigortalıya defaten geri ödenir. Geri verilen primler için ayrıca gecikme cezası ve gecikme zammı ile faiz ödenmez.

4) Yanlış veya yersiz alınmış olduğu tespit edilen primler, alındıkları tarihten on yıl geçmemiş ise, hisseleri oranında işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara veya genel sağlık sigortalılarına veya hak sahiplerine kanunî faizi ile birlikte geri verilir. Kanunî faiz, primin SGK'ya yatırıldığı tarihi takip eden ay başından, iadenin yapıldığı ayın başına kadar geçen süre için hesaplanır.

SİGORTA PRİM İADE İŞLEMLERİ;

Özel veya kamu işverenleri çalıştırdıkları işçi veya memurlar için Kanunda belirtilen şartlarda ve oranlarda kendileri ve işçileri veya memurları adına prim yatırmakta ayrıca BAĞKUR kapsamındaki kişiler de kendi adlarına SGK'ya sigorta primi yatırmaktadır. Belirli şartların varlığı halinde ödenen bu sigorta primlerinin geri alınması mümkün olabilmektedir. Aşağıda bu durumlar açıklanmaktadır.

1 – Yaşlılık Toptan ödenmesi

5510 sayılı Kanun'un 31 inci maddesine göre yaşlılık toptan ödemesi, Kanun'un 4/1-(a), 4/1-(b) ve bu Kanuna göre ilk defa 4/1-(c) bentleri kapsamında sigortalı olanlardan,

□ Çalıştığı işten ayrılan, işyerini kapatan veya devreden,

□ 5510 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen yaş şartını (kadınlar için 58, erkekler için 60 yaş) doldurduğu halde malullük ve yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanamayan, sigortalılara yapılacaktır.

Yaşlılık toptan ödemesi talebinde bulunan 4/1-(a) ve 4/1-(b) sigortalılarının 4/1-(a) sigortalılarının çalıştığı işten ayrıldıktan, 4/1-(b) sigortalılarının işyerini kapattıktan veya devrettikten sonra kendisinin veya varsa vekilinin veyahut vasisinin ilgili üniteye veya 4/1-(c) sigortalılarının kendisinin veya varsa vekilinin veyahut vasisinin 236 Kamu Görevlileri Emeklilik Daire Başkanlığı'na örneği SGK tarafından hazırlanan Gelir/Aylık/Ödenek Talep Belgesi ile başvurması yeterli olacaktır.

Yaşlılık toptan ödemesinin tutarı, Sigortalı;

□ 4/1-(a) ve 4/1-(c) kapsamında ise kendi adına bildirilen,

□ 4/1-(b) kapsamında ise kendisinin ödediği, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin (%20) her yıla ait

tutarının;

5510 sayılı Kanunda açıklanan hesaplama yöntemleriyle toptan ödeme şeklinde verilecektir.

Kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası primleri toptan ödeme yoluyla ödenmeyecek ayrıca, sigortalının hizmet borçlanmaları da yaşlılık toptan ödemesine dahil edilmeyecektir.

Toptan ödeme yapıldıktan sonra yeniden çalışmaya başlayan sigortalıların toptan ödeme tarihinden sonra geçen çalışmaları talepte bulunmaları halinde toptan ödeme şeklinde verilecektir.

2 – Ölüm Toptan Ödemesi

5510 sayılı Kanun'un 36 ncı maddesi gereğince, 4/1-(a) ve 4/1-(b) kapsamındaki sigortalılar ile Kanuna göre ilk defa 4/1-(c) kapsamında sigortalı olanlardan, ölen sigortalıların hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanamaması durumunda ölüm tarihi esas alınmak kaydıyla , 4/1 (a) ve (c) bentleri kapsamında ise kendi adına bildirilen, (b) bendi kapsamında ise ödediği malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primleri, 5510 sayılı Kanun'da açıklanan hesaplama yöntemleriyle sigortalının hak sahipliği şartlarını taşıyan eşine, çocuklarına, ana ve babasına yine Kanunda belirtilen hisseler oranında verilecektir.

Ölüm toptan ödemesi yapılabilmesi için, eş, çocuk, ana ve babaya ölüm aylığı bağlanmasında aranan şartların mutlaka yerine getirilmiş olması gerekmektedir olup, bu şartları taşımayan hiçbir hak sahibine toptan ödeme yapılmayacaktır.

Hak sahiplerine yapılacak toptan ödemenin toplamı sigortalıya yapılacak toptan ödeme tutarını geçemeyecek, bu sınırın aşılması için gerekirse hak sahiplerinin hisselerinden orantılı olarak indirim yapılacaktır.

Ölüm toptan ödemesi yapılabilmesi için, hak sahiplerinin örneği SGK tarafından hazırlanan Gelir/Aylık/Ödenek Talep Belgesi ile ilgili SGK ünitesine başvurmaları şarttır. Anılan belgeye malul çocuklar için sağlık kurulu raporu eklenecektir. Lise ve dengi öğrenime devam eden hak sahibi erkek çocukların Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulunda kayıtlı öğrenci bilgilerine istinaden işlemleri ayrıca öğrenci belgesi istenmeksizin sonuçlandırılacaktır.

Kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası primleri toptan ödeme yoluyla ödenmeyecek, ancak sigortalının sağlığında yapmış olduğu hizmet borçlanmaları hak sahiplerine ödenecek ölüm toptan ödemesine dahil edilecektir.

3 – Tavanı Aşan Primlerin İadesi

5510 sayılı Kanun'un 82 nci maddesinin dördüncü fıkrasında, *"Sigortalıların bu Kanun'un 53 üncü maddesine göre belirlenen aynı sigortalılık haline tâbi olacak şekilde birden fazla işte çalışması nedeniyle Kuruma ödenen primler toplamı, bu sigortalılık hali için belirlenen prime esas kazanç üst sınırı üzerinden hesaplanacak miktarı aşarsa, aşan kısmın tamamı, sigortalının talebi üzerine en geç talep tarihini takip eden ay içinde hissesi oranında sigortalıya defaten geri ödenir. Geri verilen primler için ayrıca gecikme cezası ve gecikme zammı ile faiz ödenmez."* hükmü yer almaktadır.

Bu doğrultuda sigortalıların SGK'ya bildirilecek sigorta primine esas kazanç tutarı, prime esas kazanç altı sınırınının 7,5 katını aşmayacaktır. Söz konusu 7,5 kat sosyal güvenlik sözleşmesi olmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurtdışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçiler için günlük prime esas kazanç üst sınırı, günlük asgari ücretin 3 katı olarak uygulanacaktır.

e-Bildirgede sigortalıların gün ve kazançları bildirilirken prime esas kazanç üst sınırınının üstünde bildirim yapılmasına izin verilmemektedir. Ancak gerek part-time çalışmaları

nedeniyle, gerekse aynı sürelerde birden fazla işyerindeki çalışmalarını nedeniyle, aynı ayda birden fazla işyerinde çalışan ve birden fazla işyerinden bildirilen sigortalıların prime esas kazançlarının toplamı prime esas kazanç üst sınırını (tavanı) zaman zaman aşabilmektedir.

Örnek: (A) sigortalısı 2021 yılı Ocak ayında (B) işyerinde 20 gün çalışmış ve 12.000,00 TL (C) işyerinde ise 30 gün çalışmış ve 20.000,00 TL ücrete hak kazanmıştır. Söz konusu sigortalının prim gün sayısı her ne kadar 50 olsa da 30 gün olarak kabul edilecek olup bu durumda sigortalının, ay içindeki 30 güne karşılık gelen toplam kazancı; 12.000,00 TL + 20.000,00 TL = 32.000,00 TL, 30 günlük üst sınırı (26.831,40 TL'yi) aşmış olacaktır. Sigortalının talebi halinde tavanı aşan kısmın iadesi yapılacaktır.

Tavanı aşan kazançların iadesi sırasında işveren hissesine ait primlerin iadesi söz konusu olmadığı gibi, sigortalı hissesine isabet eden tutarlar için kanuni faiz de ödenmeyecektir. Tavanı aşan kazançlarının iadesi hususunda talepte bulunmuş sigortalılara; tavanı aşan kazancının %14 oranındaki sigorta priminin (%9 MYÖ Primi ve %5 GSS Primi) ve %1 oranında işsizlik sigortası priminin iadesi yapılacaktır. Öte yandan Sosyal Güvenlik Destek Primi kapsamında çalışan sigortalıların tavanı aşan kazançlarının iadesi hususunda talepte bulunmuş olması halinde; tavanı aşan kazancının %7,5 oranındaki prim tutarı iade edilecektir.

4 – Yanlış ve Yersiz Alınan Primlerin İadesi

5510 sayılı Kanun'da ve ikincil mevzuatında yanlış ve yersiz alınan primler konusunda yeterli açıklama bulunmamaktadır. Uygulamada, prime tabi tutulmayacak ödemelerin prime tabi tutulması, yanlış belge türünden bildirim, muaf olunan sigorta prim türünden prim alınması, çakışan hizmet süreleri gibi durumlar yanlış ve yersiz alınan primler olarak adlandırılmaktadır.

5510 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında; *"Yanlış veya yersiz alınmış olduğu tespit edilen primler, alındıkları tarihten on yıl geçmemiş ise, hisseleri oranında işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara veya genel sağlık sigortalılarına veya hak sahiplerine kanunî faizi ile birlikte geri verilir. Kanunî faiz, primin Kuruma yatırıldığı tarihi takip eden ay başından, iadenin yapıldığı ayın başına kadar geçen süre için hesaplanır. Ancak Borçlar Kanunu'nun 65 inci maddesi hükmü saklıdır."* Düzenlemesi yer almaktadır.

Bu doğrultuda söz konusu primlerin ilgililere iade edilebilmesi için,

□ Primlerin tahsil edildiği tarihten talep tarihine kadar 10 yıllık sürenin geçmemiş olması,

□ İşyerinin bağlı bulunduğu sosyal güvenlik il müdürlüğüne/ merkezine yazılı talepte bulunulması,

Yanlış veya yersiz olarak 1/10/2008 veya sonrasında tahsil edilmiş olan primlerin iadesi sırasında ödenecek kanuni faiz, primin Sosyal Güvenlik Kurumu'na yatırıldığı tarihi takip eden ay başından, iadenin yapıldığı ayın başına kadar geçen süre için hesaplanacaktır. Ayrıca, ödeme tarihi 1/10/2008 ve sonrası olan primlerin iadesi sırasında hem sigortalı hissesi için hem de işveren hissesi için kanuni faiz ödenecektir.

506 sayılı Kanunun mülga 84 üncü maddesi gereğince yanlış veya yersiz tahsil edilen primlerin iadesi sırasında, yalnızca işveren hissesine kanuni faiz ödeneceği öngörüldüğünden, 30/9/2008 veya öncesinde tahsil edilmiş olan primlerin iadesi sırasında,

□ Sigortalı hissesine, 1/10/2008 tarihinden iadenin yapıldığı ayın başına kadar geçen süre için,

□ İşveren hissesine ise, primin Kurum'a yatırıldığı tarihi takip eden aybaşından, iadenin yapıldığı ayın başına kadar

geçen süre için kanuni faiz ödenecektir.

5510 sayılı Kanunun 53 üncü maddesi hükmü gereği sigortalılık statülerinde meydana gelen çakışma sonucu, çakışan hizmet süreleri iptal edilmesi gereken 5510 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında ödenen primlerin sigortalı ile işveren arasında kurulan hizmet akdi karşılığında zorunlu olarak ödenmekte olması nedeniyle işverenlerin SGK'ya ödemiş oldukları bu kapsamındaki çakışan hizmet sürelerine ilişkin primler ile sigortalı bildirimlerine dair belge türü değişikliği sonucu oluşan fark tutarlar yanlış veya yersiz tahsil edilen primler kapsamında kabul edilmemektedir. Bu nedenle bu kapsamdaki primler faiz uygulanmaksızın ilgililere iade edilmektedir.

Kaynak: TÜRMOB